

Sosyal Medyanın Bireysel ve Toplumsal Yaşamda Yarattığı Sonuçlar

* Meryem BOĞA

ÖZET:

Sosyal medya, gelişen ve genişleyen dönemde hayatımıza giren, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerdeki nüfusların hemen hemen hepsi tarafından çok kolay bir şekilde kabullenilmiş bir ortamdır. Bu ortam kimi zaman faydalı olurken, kimi zamanda şiddet olaylarına alan ve olanak için zarar da vermektedir. Sosyal medya sitelerini kullanırken bireyler diğer insanlara karşı saygılı ve hoşgörülü davranmalı, duruma uygun bir bilinçle hareket etmelidir. Özellikle en fazla kullanıcıya sahip olan sosyal medya platformu, facebook üzerinden şiddet yanlısı kişilerin oluşturduğu grupların ötekileştirme, korku, tansiyonu yükseltmek amaçlı paylaşımları topluma zarar vermektedir. Öte yandan, bireylerin sosyal medya üzerinden örgütlenmesiyle haklarını elde etmeleri daha kolay ve yaygın hale gelmiştir. Toplumlarda meydana gelen eylemler, iç savaşlar, örgütlenmeler, devrimler, yenilikler, gelişmeler vb. olay ve olguların günümüzde sosyal medya üzerinden ilk adımlarının atıldığı ve bu durumun gelişmelerinin takip edilmesine kolaylık sağladığı görülmektedir.

Teknolojinin de egemenliğini sürdürmesi yaşamın her alanında etkin teknikler yaratması bu yeniliklerin kullanımını yaygınlaştırmaktadır. Sosyal medya dünya çapında çok farklı ve nitelikte ortaya konulmuş derlenmiş bilgi parçalarını, düşünceleri paylaşma ve aktarma imkanı yaratmıştır. Bu durum kolektif düşünmeyi arttırarak daha iyi fikirlerin ortaya çıkmasını desteklemektedir. Daha iyi ve yenilikçi fikirlerin ortaya çıkabilmesi için ifade özgürlüğü önemli yer tutmaktadır.

Bu bildirinin amacı, sosyal medyanın bireysel ve toplumsal yaşamdaki rolünü incelemektir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal medya, İfade özgürlüğü, Kolektif düşünce, Teknoloji, Sosyal Medya kullanıcılar

SOSYAL MEDYANIN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ

Sosyal medya, gelişen ve genişleyen dönemde hayatımıza giren, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerdeki nüfusların hemen hemen hepsi tarafından çok kolay bir şekilde kabullenilmiş bir ortamdır . Sosyal medya, Web 2.0 'ın kullanıcı hizmetine sunulmasıyla birlikte, tek yönlü bilgi paylaşımından, çift taraflı ve eş zamanlı bilgi paylaşımına ulaşılmasını sağlayan medya sistemidir. Daha önce var olan sistemde kullanıcılar sadece okuyucuydu. Hiçbir şekilde paylaşım yapamıyor, bilgi aktarımında bulunamıyorlardı. Çünkü kullanıcı hizmeti sadece bu kadarına izin veriyordu, insan etkileşimi yoktu. Dolayısıyla sosyal medya ile tanışmamız bu şekilde oldu. Sosyal ağlar sayesinde kullanıcılar paylaşmak istediği fikir ya da içeriği zaman, mekan, ortama bağlı kalmaksızın, internetin olduğu her an paylaşılabilen. Küçük gruplar arasında gerçekleşen diyaloglar ve paylaşımlar, kullanıcı bazlı içerik üretimini giderek arttırmış, bilgiyi aktif hale getirmiş ve hiç bilmediğimiz konular, kişiler ve değerler hakkında geniş çapta bilgi sahibi olmamıza zemin hazırlamıştır. Google, Facebook, Twitter en aklımıza gelen örneklerdir.

Zaman ve mekân sınırlaması olmadan, paylaşımın, tartışmanın esas olduğu bir insanî iletişim şeklidir. Sosyal medya platformlarında insanlarla buluşur ve iletişimde bulunursunuz. İnsanlara yardım eder, yardım alır, sorularına cevap verir ve kendi sorularınızı sorarsınız. Bu bakımdan sosyal medya resmi olmayan eğitim yollarından da bir tanesidir. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Sosyal_medya)

Teknolojinin gelişmesiyle değişen yaşam tarzı ve alışkanlıklarımız üzerindeki etkisi yadsınamaz. İnternet kullanımı bir yandan hayatımızı kolaylaştırırken bir yandan da tüketim sürecini hızlandırması insan ilişkilerinin zayıflamasına da neden olmaktadır. Bu boyutundan yola çıkarak sosyal medyanın sosyal, kültürel, ekonomik anlamda etkilerine ve yarattığı sonuçlara değineceğiz.

Günümüzde yeni iletişim teknolojileri, alışılmış radyo ve televizyon yayınlarının güçlerini aşan boyutlara ulaşmış durumdadır. Yeni iletişim teknolojilerinden ilk akla gelenler; kablolu televizyon, veri iletişim, elektronik mektup, iletişim uyduları, çoklu ortam ve internet sistemleri vb. gösterilmektedir(<http://www.msxlab.org>, 2010).

Dijitalleşme ve teknik ilerlemeler, yeni iletişim teknolojilerine yönelik doğrudan etkilere sahip olmaktadır. Özellikle (Souter,1999:409) :

▣ Bilgisayar kapasitesi, iletişim ağları ve bilgi depoları ve düzeltme sistemleri geçmişteki bilgi teknolojilerinden daha hızlı artmakta ve görece küçük giderler için standart ekipmanlarla muazzam bir şekilde artmaktadır.

▣ Telekomun fiyatlarındaki önemli azalmaya paralel olarak dijital dönüşüm ve bilgisayar ekipmanlarının değeri giderek azalmaktadır.

□ Yeni iletişim teknolojileri tarafından sağlanan servislerdeki düzenleme hızlı bir şekilde genişlemekte ve genişlemeye devam etmektedir. Faks, cep telefonu, e-posta ve masaüstü bilgisayarlardaki sürekli güncellenen yazılımlar için iletişimde sanal kişisel ağlar ve bilgisayar ağları örnek olarak verilebilir. Belirtilen yeni iletişim teknolojilerinden biri olan internet, hem bilgiye ulaşmak hem de genel nedenlerle yeni iletişim teknolojilerinin kapasitesinin dönüşümünü sağlamaktadır. İnternet, özellikle de web, iş ve yaşam alanımızın her noktasına bilgiyi gönderme ve erişirme özelliği bakımından bir iletişim devrimi gerçekleştirmiştir. (Neumann ve Hogan, 2005: 472). Bu devrimle beraber, veri değişimi ve analizinin kolaylaşması söz konusu olmuş ve küresel iş döngüsü hızlanmıştır. (Mohamed, 2007: 103). Öte yandan bu teknolojinin kullanımı tüm dünyada çok hızlı bir şekilde artmaya devam etmektedir. Özellikle 1990'lı yıllardan sonra internet, gerek hız gerekse erişim açısından iletişim gücünün artması ile kitle iletişim araçları arasında önemli bir yere sahip olmuştur. 1994 yılında San Francisco depreminin internet aracılığı ile yaptığı bir araştırmaya göre; diğer iletişim araçları ile karşılaştırıldığında 50 milyon kullanıcıya ulaşma süresinin radyonun 38 yıl, televizyonun 13 yıl, internetin ise 5 yıl olduğu saptanmıştır (Turgut, 2010).

Teknolojinin de egemenliğini sürdürmesi yaşamın her alanında etkin teknikler yaratması bu yeniliklerin kullanımını yaygınlaştırmaktadır. Sosyal medya dünya çapında çok farklı ve nitelikte ortaya konulmuş derlenmiş bilgi parçalarını, düşünceleri paylaşma ve aktarma imkanı yaratmıştır. Bu yeniliklerin kullanımıyla düşüncelerin yayılma ortamı genişlemiştir. Farklı görüşlerin rahatça yayılma ortamı bulması olumlu sonuçların yanında olumsuz sonuçlar da doğurmuştur. Sosyal medyanın sahip olduğu teknik anlamdaki güçlü alt yapı, yayılma sahası ve ulaşım kolaylığı ile belli gruplar hatta uluslar açısından koz olarak elde tutulmaktadır. Amacına uygun olarak kullanılmasıyla sağladığı katkuların yararı yadsınamaz iken kontrolsüz kullanım halinde meydana getireceği zarar düşünüldüğünde endişeli sonuçlar doğuracağı ortada olmakla birlikte sosyal medya terörü boyutuna varacak zararlar meydana geleceği kaçınılmazdır. Sosyal medyanın algoritmaları ve algıda seçicilik çoğu zaman kavranması güç olayları olduğu gibi değil olmasını istediğimiz gibi görmemize veya olmasını isteyen aksettirdiği gibi görmemize sebep olmakta.

“Düzmece ya da propaganda amaçlı olaylar” veya “suni gündem” betimlemesinde de açıklıkla ifade edildiği gibi medya, olayları ve gerçekleri az ya da çok, kendi bakış açıları doğrultusunda çarpıtır. Hatta kimi zaman belirlenmiş konulara dikkat çekip amaçlanan doğrultuda tepkiler yaratabilmek için; kimi zamanda salt reyting uğruna düzmece olaylar uydururlar. Kısacası denilebilir ki, medya gerçekleri istismar etmek, olayları olduğundan farklı gösterip çarpıtmak (ki biz buna manipülasyon diyoruz) gücüne, en azından potansiyel olarak sahiptir. (Arslan, Ali. "Medyanın birey, toplum ve kültür üzerine etkileri." *Journal of Human Sciences* 1.1 (2006). Sosyal medyanın sahip olduğu alt yapı bu etkiyi yaratmaya oldukça müsaittir ve kolayca yayılma ortamı bulacaktır.

Ülkemiz açısından baktığımızda maalesef ki var olan önyargıların derinleşmesi, korku, kutuplaşma, ötekileştirme sorun yaşadığımız durumlar iken bu platform bilinçsiz bir şekilde kullanıldığında yaratacağı sonuçları tahmin etmek çok da zor değil.

Global Web Index verileri ile hazırlanan raporda Türkiye istatistiklerini incelediğimizde; ülkemizdeki 79.14 milyonluk nüfusun, 46.3 milyonunun internete bağlandığını görüyoruz. İnternet kullanıcılarının 42 milyonu aktif olarak sosyal medyada yer alırken, bu kullanıcıların 36 milyonu ise sosyal medyaya mobil cihazlardan ulaşıyor.

Türkiye’de en çok kullanılan sosyal medya platformlarına baktığımızda ilk sırada %32 ile Facebook’un yer aldığını görüyoruz. Facebook’u %24 ile WhatsApp, %20 ile Facebook Messenger, %17 ile Twitter, %16 ile Instagram takip ederken, sıralama Google+, Skype, LinkedIn, Viber ve Vine ile devam ediyor.

Türkiye’deki internet kullanıcılarının %77’si her gün online oluyor, %16’sı ise haftada en az bir kez internete bağlanıyor. Web trafiğinin %51’i diz üstü ve masaüstü bilgisayarlar, %46’sı mobil cihazlar ve %4’ü ise tabletler üzerinden gerçekleşiyor. (<http://www.dijitalajanslar.com/internet-ve-sosyal-medya-kullanici-istatistikleri-2016/>)

Bu kadar fazla kullanım sahası bulan bir iletişim aracının oluşturacağı kolektif düşünce ortamının toplumu oluşturan bireylerce olduğu kadar, devlet tarafından da anlaşılması gerekir. Daha iyi ve yenilikçi fikirlerin ortaya çıkabilmesi için ifade özgürlüğü önemli yer tutmaktadır. İfade özgürlüğünün açıkça yer bulabilmesi için devletin sınırı ile bu özgürlüğün çatışması ile değil de birbirini tamamlaması ile var olacaktır. Ön plana çıkan mesele ise mevcut yönetimin izleyeceği tutumdur. Demokratik ve hoşgörülü bir ortamda Ancak sosyal medya üzerinden ortaya konulan belli düşünceler, yaklaşımlar, eğilimler üzerinden yapılan ötekileştirme, sindirme, sansür edilme durumları farklı düşüncelerin özgürce ifade edilmesini engellemektedir. Sosyal medya üzerinden örgütlenen hak arayışına giren bunun yanında karar alma mekanizmasında rol almak isteyen insanlara, istediğin kadar düşün ama yeter ki paylaşma, birilerini uyandırma diyen, anayasal hak kapsamında kabul etmedikleri durum karşısında ayaklanan sivil halka “Biz birkaç çapulcunun yaptıklarını yapmayız. Onlar yakarlar, yıkarlar. Çapulcunun tanımı budur zaten” açıklamalarında bulunan yöneticilerin seçildiği ülkelerde özgür düşünce, ifade özgürlüğü kavramları hak ettiği yeri maalesef bulamamakta. Bir ülkede devlet çatısı altında yaşayan herkes tedirginlik duymadan, kimseye boyun eğmek zorunda kalmadan özgürce haklarını kullanmak ve kendini gerçekleştirmek ister. (ÇEÇEN, 2000:103)

Koruma başlığı altında despotluk yapmak, insan onuruna aykırı olacak ölçüde sınırlamalar getirmek toplumun belli kesimleri arasında uçurum yaratacaktır. Önem taşıyan kısım ise sosyal medya gibi yeni iletişim teknolojilerinde yaratıcı yönlerin ve farklı fikirlerin ortaya çıkabilmesi için insanların özgür eylemleri ile harekete geçmesidir.

Son olarak değineceğim kısım toplumsallaştırma veya sosyalizasyon süreci. Sosyal medya kişilerin düşüncelerini ifade ederken kullanıcıların bir araya gelecekleri çevreye karşı

Toplumun mevcut değer ve normlarının bireylere öğretilmesi süreci olarak tanımlanabilir. Bu süreç içerisinde birey ferdi olduğu toplum içerisinde nasıl davranacağını öğrenir. Aynı zamanda, bireyin sahip olduğu ya da toplum tarafından verilen rollerin ve sahip olunan statülerin gerektirdiği davranış biçimlerini, toplumun kendilerinden beklentilerini öğrenir. Toplumsallaşma sürecinde birey kendi toplumunun bir üyesi olmayı, toplumu tarafından kabul gören davranış örüntülerini, insanın davranışlarına yön veren, bunları belirleyip şekillendiren temel toplumsal ve kültürel değerleri (normları) öğrenir. Öğrenmekle de kalmayıp bunları içselleştirip kendisine mal eder ve bu değer ve normlar doğrultusunda davranmaya başlar. Daha öz bir anlatımla, birey toplumu ile bütünleşir ve toplumunun bir parçası haline gelir. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Toplumsalla%C5%9Fma>) Toplum içerisindeki tavırlarını diğer insanların yaklaşımlarına uygun olarak düzenleme ihtiyacı hissetmelerinden kaynaklanan bir durum söz konusu olmuştur. Öte yandan sosyal medyanın eğitici yönü burada çıkmaktadır. Yaşantı ve öğrenme yoluyla bu kolektif düşünme ortamında meydana gelen değişimlerin bireyin hayatında olumlu seviyede sonuçlar doğurabilmesi kullanıcının bilinç düzeyine bağlıdır.

KAYNAKÇA

1. (Arslan, Ali. "Medyanın birey, toplum ve kültür üzerine etkileri." *Journal of Human Sciences* 1.1 (2006).
2. (ÇEÇEN, 2000:103)
3. (<http://www.dijitalajanslar.com/internet-ve-sosyal-medya-kullanici-istatistikleri-2016/>)
4. (<http://www.msxlabs.org>, 2010)
5. (Souter,1999:409; Neumann ve Hogan, 2005: 472; Mohamed, 2007: 103; Turgut, 2010.)
6. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Sosyal_medya)
7. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Toplumsalla%C5%9Fma>)

